

Nr 77.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till Flygtekniska försöksanstalten: Projekterings- och konstruktionskostnader.

(1:a avd.)

I propositionen nr 165 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 18 mars 1949, föreslagit riksdagen att till Flygtekniska försöksanstalten: Projekterings- och konstruktionskostnader för budgetåret 1949/50 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Med hänvisning till de riktlinjer för svensk flygpolitik, som uppdrogos i propositionen 1948:206 angående vissa frågor rörande försvarets organisation, har *flygforskningskommittén* i betänkande den 10 maj 1948 uppgjort ett principprogram för den nu nödvändiga utvidgningen av resurserna för flygteknisk forskning. Genomförandet härav, som beräknats kräva en ekonomisk insats ej understigande 50 miljoner kronor, borde enligt kommittén, rationellt utnyttjade enbart för flygvapnets materielförsörjning, medföra fördelar, motsvarande ett årligt ekonomiskt värde av ett 10-tal miljoner kronor eller mera.

Den 27 september 1948 avlät *styrelsen för flygtekniska försöksanstalten* två framställningar till Kungl. Maj:t. I den ena av dessa, som anmäldes i bil. 6 till proposition nr 303:1948 (s. 25) i vad den gällde viss komplettering av anstaltens maskinella utrustning, hemställde styrelsen bl. a., att Kungl. Maj:t å tilläggstat I till riksstaten för budgetåret 1948/49 måtte utverka ett förslagsanslag av 50 000 kronor till Flygtekniska försöksanstalten: Projekterings- och konstruktionskostnader. I den andra skrivelsen, som anmäldes i 1949 års statsverksproposition (bil. 12, s. 49) såvitt den rörde flygtekniska försöksanstaltens avlönings- och omkostnadsanslag, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1949/50 måtte till försöksanstalten anvisa — förutom medel till nyssnämnda båda ändamål — ett reservationsanslag till komplettering av maskiner och utrustning å 410 000 kronor, ett förslagsanslag till projekterings- och konstruktionskostnader å 130 000 kronor och ett investeringsanslag till fortsatt utbyggnad av anstalten å 4 000 000 kronor. Av det begärda anslaget å 410 000 kronor till komplettering av maskiner och utrustning avsåge 180 000 kronor hållfasthetsavdelningen, 110 000 kronor det mättekniska laboratoriet, 60 000 kronor verkstadsavdelningen och samma belopp den aerodynamiska avdelningen. Totalkostnaden för denna materiel beräknade försöksanstaltens styrelse till 830 500 kronor.

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten har vidare i särskilda framställningar den 2 och 16 december 1948 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt överdirektören och chefen för anstalten B. Lundberg, avdelningschefen vid anstalten E. Petersohn och förste avdelningsingenjören där B. Reistad att företaga vissa resor till utlandet för att studera vindtunnelanläggningar samt ställa erforderliga medel för resorna till förfogande.

I ett andra betänkande, dagtecknat den 19 februari 1949, har *flygforskningskommittén* framlagt förslag till en ny vindtunnelanläggning för överljudhastighet för en beräknad totalkostnad av 8 180 000 kronor och hemställt om anslag för ändamålet för budgetåret 1949/50 med sammanlagt 1 500 000 kronor, varav 1 000 000 kronor å kapitalbudgeten och 500 000 kronor å driftbudgeten, samt om bemyndigande att under nämnda budgetår placera beställningar intill ett belopp av 3 000 000 kronor. För närmare kännedom om innehållet i nyssnämnda betänkande hänvisas till propositionen, s. 4—8.

Över flygforskningskommitténs andra betänkande ha begärda utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, flygförvaltningen, byggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, statskontoret och flygtekniska rådet (se propositionen s. 8—13).

Föredragande statsrådet har anfört, att flygforskningskommitténs båda betänkanden och de militära remissinstansernas uttalanden övertygat honom om att en betydande utbyggnad av våra resurser för aerodynamisk forskning borde företagas inom en snar framtid. Det syntes därvid, som kommittén även framhållit, vara nödvändigt att utbyggnaden begränsades genom att vissa forskningsområden bortgallrades och kapaciteten hos försöksanläggningarna minskades. En dylik begränsning av forskningsresurserna kunde dock genomföras endast under förutsättning att vissa forskningsresultat kunde erhållas från utlandet. Detta syntes i sin tur blott bliva möjligt, om fullgoda svenska forskningsresultat kunde lämnas i utbyte. Bl. a. av detta skäl borde man ställa höga krav på forskningsanordningarnas kvalitet.

Statsrådet hade kommit till den uppfattningen, att utbyggnaden, såsom kommittén föreslagit, borde ske genom att man sökte närma sig det för forskningen svåråtkomliga hastighetsområdet närmast ljudhastigheten underifrån och överifrån; underifrån genom att bygga om flygtekniska försöksanstaltens nuvarande höghastighetstunnel och överifrån genom att anlägga en ny vindtunnel för överljudhastighet.

Den nuvarande statsfinansiella situationen gjorde det nödvändigt att visa sträng sparsamhet med allmänna medel. På grund härav kunde statsrådet icke nu föreslå, att något anslag anvisades till komplettering av maskiner och utrustning vid flygtekniska försöksanstalten. Däremot borde ett mindre belopp anvisas för projekterings- och konstruktionskostnader, varigenom flygforskningskommittén bleve i stånd att, ehuru i begränsad omfattning, fullfölja det påbörjade planläggningsarbetet. I stället för det av kommittén begärda beloppet, 180 000 kronor, varav viss del för innevarande budgetår,

syntes 75 000 kronor böra anvisas för budgetåret 1949/50. Från anslaget till projekterings- och konstruktionskostnader syntes böra bestridas — förutom kostnaderna för personal och expenser — kostnader för särskilda utrednings- och konsultationsuppdrag samt, i den utsträckning Kungl. Maj:t bestämde, utrikes resor.

Utskottet delar den av föredragande statsrådet uttalade uppfattningen, att en betydande utbyggnad av landets resurser för aerodynamisk forskning bör företagas inom en snar framtid. Utskottet får härvid erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 160 i anledning av propositionen 1948: 206 angående vissa frågor rörande försvarets organisation förklarade, att det måste anses synnerligen betydelsefullt, att man i fråga om forskning och högre teknisk undervisning snarast skapade möjligheter för vår flygindustri att även i fortsättningen förse våra stridskrafter med fullt modern och ur flygsäkerhetssynpunkt tillfredsställande flygmateriel.

Den stränga återhållsamhet i fråga om nya statsutgifter, som i nuvarande statsfinansiella läge måste iakttagas, bör emellertid även enligt utskottets mening föranleda, att anslag icke för närvarande anvisas till komplettering av maskiner och utrustning vid flygtekniska försöksanstalten. Liksom statsrådet anser sig utskottet däremot böra förorda, att ett mindre belopp anvisas för att möjliggöra, att det redan påbörjade planlägningsarbetet i begränsad omfattning kan fullföljas. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot statsrådets förslag till medelsanvisning för nyssnämnda ändamål.

Åberopande det anförda får utskottet, som icke har något att invända mot vad statsrådet anfört beträffande dispositionen av det äskade anslaget, hemställa,

att riksdagen må till *Flygtekniska försöksanstalten: Projekterings- och konstruktionskostnader* för budgetåret 1949/50 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Stockholm den 22 april 1949.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 75.